O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Миллий тикланиш — миллат келажаги

MILLIY TIKLANISH

2006-yil, 21-iyun, chorshanba, 25 (355)-son.

Gazeta 1995-yil, 10-iyundan chiqa boshlagan

Haftalik gazeta

O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

ФРАКЦИЯ ЙИҒИЛИШИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси фракциясининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Унда партия фракцияси аъзолари, Марказий кенгаш девони ходимлари ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этишди.

Йиғилишни фракция раиси Хуршид Дўстмуҳамедов қисқача кириш сўзи билан очиб, кун тартиби билан таништирди.

Кун тартибидаги биринчи масала — янги таҳрирда чоп этилган ЎзМТДП Устави тақдимоти хусусида сўз юритган фракция аъзоси О.Ўсаров йиғилиш иштирокчиларига ушбу ҳужжатнинг аввалгисидан фарқли жиҳатлари, унда баён этилган мақсад-вазифалар хусусида батафсил маълумот берди.

Фракция аъзоси Абдуғофур Маматов Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ялпи мажлиси муҳокамасига киритилаётган "Фирма номлари тўғрисида"ги (учинчи ўқиш), "Фирма номлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш ҳақида"ги (учинчи ўқиш), "Микромолиялаш тўғрисида"ги (иккинчи ўқиш), "Микрокредит ташкилотлари тўғрисида"ги (иккинчи ўқиш) ҳамда "Ўзбекистон Республикаси тиббиёт ходимлари кунини белгилаш тўғрисида"ги (биринчи ўқиш) қонун лойиҳалари ҳақида ахборот берди.

Йиғилиш иштирокчилари муҳокама этилган масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Йиғилиш натижалари бўйича тегишли қарор қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз

ВИЛОЯТ КЕНГАШЛАРИДА

ЎзМТДП Тошкент вилояти Бўка туман кенгаши партиянинг 11 йиллиги муносабати билан туман маданият уйида «Гулшандаги гулчеҳралар» мавзуида кўрик-танлов ўтказди.

Қизларни турмушга тайёрлаш, уларни миллий анъаналар ва қадимий урф-одатларни эъзозлашга ўргатиш, Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш ҳамда касб-ҳунарга қизиқишларини орттириш мақсадида ўтказилган бу тадбир йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

* * *

ЎзМТДП Тошкент туман кенгаши 11-мактабда туман маданият ва спорт ишлари бўлими, «Қизил ярим ой» жамияти туман бўлими билан ҳамкорликда «Соғлом халқ, соғлом миллатгина буюк ишларга қодир бўлади» мавзуида семинар-йиғилиш ўтказди.

Учрашувда аёллар ва ўқувчи ёшлар иштирок этишди. Йиғилганларга олий тоифали шифокор-гинеколог Наира Газибекова «Аёллар саломатлиги муҳим масала» мавзуида, 1-тоифали акушер-гинеколог Сайёра Ризаева эса аёллар ўртасида учраётган касалликларнинг келиб чиқиш сабаблари ва уларнинг олдини олиш масалалари тўғрисида маъруза қилди.

Ўз мухбиримиз

* * *

Қўқон шаҳар «Дўстлик» маҳалла фуқаролар йиғинида «Миллий тикланиш» демократик партияси Қўқон шаҳар кенгаши ташаббуси билан «Фуқаролик жамиятида сиёсий партияларнинг ўрни» мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда фуқаролар ҳамда партиянинг вилоятдаги шаҳар ва туман кенгашлари раислари иштирок этишди. Давра суҳбатини партия кенгаши раиси Саидахон Йўлдошева бошқарди.

Суҳбат давомида кун тартибидаги масала юзасидан ЎзМТДП вилоят кенгаши раиси Бахтиёржон Мўминов, «Маҳалла» жамғармаси раиси Қўқон шаҳар бўлими ўринбосари Эркинжон Ҳакимов, «Дўстлик» маҳалла фуқаролар йиғини раиси Маҳбубахон Солиева ва бошқалар ўз фикр-мулоҳазаларини ўртоқлашдилар.

Йиғилиш сўнгида Қўқон шаҳар маданият ва спорт ишлари бўлими хонандалари дилтортар куй-қўшиқлари билан йиғилганларни хушнуд қилишди.

**Каримжон Акбаров,
ЎзМТДП Боғдод туман кенгаши раиси.**

ФАОЛЛАР ТАШАББУСИ

ЎзМТДП Марказий кенгаши «Ёшлар қаноти» ташаббуси билан Тошкент вилояти Юқори Чирчиқ туманидаги Қурилиш-иқтисод касб-ҳунар коллежида «Миллий тикланиш ва ёшлар» мавзуида йиғилиш ўтказилди.

* * *

Партиянинг Қашқадарё вилоят Қамаши туман кенгаши ташаббускорлигида Қамаши педагогика коллежида «Маънавият ва миллий истиқлол мафкураси» мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Жиззах вилояти Дўстлик туманидаги М.Дадажонов номли маҳалла фуқаролар йиғинида партиянинг туман кенгаши ташаббуси билан «Ҳомийликдан эл обод» мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Тошкент шаҳар Миробод туман кенгаши ташаббускорлигида туманда Халқаро табиатни муҳофаза қилиш куни муносабати билан «Экосан» жамғармаси билан ҳамкорликда ҳашар ташкил этилди.

* * *

Партиянинг Навоий шаҳар кенгашида «Ёшларимиз — миллатимиз келажаги» мавзуида тадбир ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Бухоро вилоят Когон шаҳар кенгаши ташаббуси билан «Зираобод» маҳалла фуқаролар йиғинида партия фаоллари иштирокида «Миллий истиқлол ғояси — юрт мафкураси» мавзуида ўқув-семинари ўтказилди.

* * *

Партиянинг Сирдарё вилоят Мирзаобод туман кенгашида «Оила, фарзанд ва мактаб» мавзуида учрашув ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туман кенгаши ташаббуси билан 222-мактабда «Болаларга беринг дунёни» мавзуида йиғилиш ўтказилди.

* * *

Наманган вилоят Поп туманидаги 65-ўрта мактабда партиянинг туман кенгаши ташаббускорлигида «Соғломжон-полвонжон» спорт мусобақаси ўтказилди.

* * *

Партиянинг Сурхондарё вилояти Қизириқ туман кенгаши «Миллий чолғу асбобларининг уста ижрочиси» танловини ўтказди.

* * *

ЎзМТДП Фарғона вилоят кенгашида «Ҳомийликдан эл обод, мурувватдан кўнгил мунаввар» мавзуида тадбир бўлиб ўтди.

* * *

Партиянинг Бухоро вилояти Шофиркон туман кенгаши ташаббуси билан туман маданият уйида «Миллий тикланиш ва ёшлар» мавзуида учрашув ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Қорақалпоғистон Республикаси Чимбой ва Қўнғирот туман кенгашларида «Энг катта бойлигимиз — тинчлик ва барқарорликни асрайлик» мавзуида партия фаоллари иштирокида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Партиянинг Сирдарё вилоят Гулистон шаҳар кенгаши «Оила — энг муқаддас даргоҳ» мавзуида учрашув ўтказди.

**ЎзМТДП
Марказий кенгаши
матбуот хизмати.**

Ёз ўтмоқда соз

ЗИЁЛИЛАР — ТАРАҚҚИЁТ ФИДОЙИЛАРИ

Ўзбек зиёлилари мавзуси тарихшунослигимиздаги яхлит ва кенг қамровли илмий тадқиқот муаммоси ҳисобланади. Жамиятнинг маънавий ҳаётига, унинг тафаккур салоҳиятидаги ўзгаришларга қизиқиш ўсиб бораётганлиги зиёлилар тарихини маданий ва ижтимоий ривожланиш билан боғлиқ ҳолда тадқиқ этиш ва ўрганишни тақозо этмоқда.

Бугунги зиёлилар янгича шарт-шароитга мослашмоқдалар. Айни вақтда зиёлиларнинг хулқ-атвори, юриш-туриши, руҳияти ҳам сифат жиҳатдан ўзгариб боряпти.

Совет даврида камол топган зиёлилар марксистик уйдирмаларга мойил эдилар. Янги давр зиёлилари эса ҳозирги жамият нечоғли қийин даврни бошдан кечираётганини тушунадилар. Улар мазмун-моҳиятига кўра, тоталитаризм меросларидан қутулиш йўлига кириб, демократия сари элтувчи ғоялар билан нафас олмоқдалар.

Янгича дунёқарашли зиёли бўлиш жуда қийин ва масъулиятли эканлигини бугунги кунда, афтидан, ҳамма ҳам бирдан тушунавермайди. Акс ҳолда баъзилар янги зиёлиларни баъзи иллатлар ботқоғига ботган кишилар деб ҳисобламас эди.

Зиёлилар — ўтган асрларда илғор ғоялар генератори ва ижтимоий-маданий тараққиёт «локомотиви» бўлиб, халқ билан биргаликда машаққатли тарихий йўлни босиб ўтди. Бу тарих улкан ютуқлар ва йўқотишлар, кашфиётлар ва қатағонлар, жаҳондаги илғор тажрибаларни ўзлаштириш ва уни асоссиз ёмонлаш, ижодкорлик ва қонли террордан иборат эди.

Бугунги кунда зиёлиларнинг жамиятдаги мавқеи ва тутган ўрнини камситиш — яқин ўтмишда бўлганидек, маданиятнинг муқаррар пасайишига, мамлакатнинг ички муҳити ва фан-техника тараққиётига салбий таъсир кўрсатишга олиб келиши мумкин. Фан, техника, таълим, санъатда мужассамлашган интеллектуал салоҳиятни фаоллаштирмасдан туриб миллат тараққиётини юксак поғонага олиб чиқиш мумкин эмас.

Ўзбек миллий зиёлиларининг тарихий йўлини ўрганиш ва уни умумлаштиришнинг долзарблиги ҳозирда демократик, ҳуқуқий жамият қуриш борасида мамлакатимиз олдида турган вазифаларни илмий жиҳатдан тушуниб етиш заруриятидан келиб чиқади. Миллатнинг ижодий ва маънавий салоҳиятини рўёбга чиқаришга асосланган ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ривожланишни замон талабларига мувофиқ такомиллаштириш Ўзбекистонда маданият, миллий зиёли кадрларни тайёрлаш соҳасидаги давлат сиёсатини ишлаб чиқиш заруратини долзарб вазифа қилиб қўяди. Ушбу стратегик вазифа Юртбошимиз томонидан мустақил Ўзбекистон ўзига хос ривожланиш йўлининг машҳур беш тамойили тариқасида баён қилиб берилган. Республикада ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини барпо этиш, жамиятнинг равнақ топиши ва унинг келажаги буюк бўлишига уйғунлаштирилган устуворликлар миллатнинг интеллектуал салоҳиятига ҳамда давлатнинг кадрлар борасидаги изчил сиёсатига қаратилгандир.

(Давоми 2-бетда)

АНЪАНАЛАР УМРИ БАРДАВОМ

Ҳар бир миллатнинг ўзига хослигини, ўзлигини кўз-кўз қилувчи, жаҳонга танитувчи миллий қадриятлари, удумлари, анъаналари мавжуд. Ана шундай анъаналарни янада жонлантириш, уларни ёшлар онги ва шуурига сингдириш мақсадида ҳукуматимиз қарори билан республика олий ўқув юртлари ўртасида «Барҳаёт анъаналар» фольклор фестивал кўрик-танлови бўлиб ўтди.

Бу тадбир сабаб қадимий удумларимизни ўрганиш, ривожлантириш ва шу орқали аждодлар руҳини шод қилиш биз ёшларнинг элу юрт, Ватан олдидаги муқаддас бурчимиз эканлигини қалбан ҳис этдик.

Кўрик-танловда Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университетининг «Олтин мерос» жамоаси фахрли 1-ўринни қўлга киритди. Жамоа аъзоларининг ҳар бири ўзига юклатилган вазифани аъло даражада уддалади. Айниқса, Зоҳиджон Мамадалиев, Камола Маҳкамовалар ижро этган қўшиқлар йиғилганларга бирдек маъқул бўлди. Суннатилло Усмоновнинг «Дилхирож» рақси ҳам томошабинларга кўтаринки кайфият бағишлади, шунингдек, Роҳила Абдуллаева, Авазбек Абдуллаев, Гулноза Нарзуллаева каби бир қатор жамоа аъзолари ҳам ўз ижроларини маҳорат билан бажардилар.

Ҳар бир ижрода аждодлар меросига ҳурмат, Ватанга муҳаббат, санъатга шайдолик сезилиб турди. Бунда, албатта, устозлар Зиёда Машарипова, Даврон Қодиров ва Иброҳим Рўзиевларнинг ҳиссалари беқиёс бўлди.

Ота-боболаримиздан қолган удумлар, анъаналарни асраш, кенг тарғиб қилиш бугунги кунимиз учун ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга. Бобомерос анъаналаримизни кўз қорачиғидек авайлаш нафақат аждодларимизга, балки келажак авлодларга ҳам ҳурмат рамзидир. Ҳар қандай миллат ҳам ўз илдизи — ўтмишидан сабоқ ола билсагина, хулоса чиқара олсагина келажакка дадил қадам қўя олади. Шу маънода «Барҳаёт анъаналар» чинданда барҳаёт аҳамиятга молик тадбир бўлиб қолаверади.

Бу бошланган хайрли тадбир умид қиламизки, яна давом этиб, аждодларимизнинг боқий меросини авлодларга ўз ҳолича етказишга, ривожлантиришга хизмат қилади.

**Ортиқали БЕҲУТОВ,
ТДПУ ўзбек тили ва адабиёти факультети 2-курс талабаси.**

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ»ГА ОБУНА ДАВОМ ЭТАЁТИР. НАШР КЎРСАТКИЧИМИЗ – 158.

ЁШЛАР КЕЛАЖАГИНИ ЎЙЛАБ

ЎзМТДП Қашқадарё вилоят кенгашида бўлиб ўтган тадбирни вилоят кенгаши раиси Э.Ходжаев кириш сўзи билан очди ва йиғилганларни партиянинг 11 йиллиги билан қизғин табриклаб, ўтган йиллар давомида амалга оширилган ишлар ҳақида гапирди.

Шундан сўнг сўзга чиққан ЎзМТДП вилоят кенгаши аъзоси, Қарши Давлат университети доценти М.Ражабов миллий истиқлол ғоясини фуқаролар онгига сингдириш партия аъзоларининг энг муҳим вазифаларидан эканлигини таъкидлаб, ёшлар турли хил оқимларга кириб кетмаслиги учун миллий ғоя, миллий мафкурани шакллантириш ишида барча партия аъзоларини фаол иштирок этишга чақирди.

Тадбир сўнгида йиғилишда қатнашган партия аъзоларига янги рамзий белги туширилган аъзолик гувоҳномалари топширилди.

Э.ХОДЖАЕВ.

Талабалар даврасида

Президентимизнинг «Аҳоли ўртасида олиб борилаётган маънавий-маърифий ва тарғибот-ташвиқот ишларининг таъсирчанлиги ва самарасини оширишга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг мақсад ва вазифаларига мос келади. «Миллий тикланиш»чиларнинг айни кунлардаги фаолияти ана шу йўналишга қаратилаётганлиги партиянинг Сурхондарё вилоят кенгаши ўтказаётган тадбирларда ёрқин кўзга ташланади.

Термиз Давлат университетининг катта мажлислар залида педагогика, тарих ва касбий таълим факультетларининг биринчи ва иккинчи босқич талабалари билан «Миллий тикланиш ва ёшлар» мавзуида учрашув ўтказилди. Партиянинг вилоят кенгаши раиси ўринбосари Жуманазар Холмирзаев бугунги Ўзбекистон, Ватанимиз равнақи, юртимизнинг жаҳондаги ўрни, дунёда рўй бераётган ижтимоий-сиёсий воқеалар ҳақида маъруза қилди. Партия фаолларининг кўнгилдан айтилган таклифларидан сўнг залда жонланиш пайдо бўлди. Талабалар партия фаоллари билан чин дилдан мулоқотга киришдилар.

Тадбир сўнгида университетнинг «Маънавият ва маърифат» бўлими мудири Тўра Азимов, партиянинг вилоят кенгаши бош мутахассиси Хадича Ибодовалар сўзга чиқишди. Учрашув қизғин баҳс-мунозараларга бой бўлди.

Жуманазар АНОРОВ.

Ўзбекистоннинг жаҳондаги кўплаб давлатлар билан сиёсий-иқтисодий, маданий алоқалари ривожланиши ўзаро ҳамкорликни янги поғонага кўтаришга замин яратади.

Бугунги кунда мустақил ташқи сиёсатни конституция қоидаларига таяниб юритаётган Ўзбекистон халқаро муносабатларда янада фаоллашди. Ватанимизнинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилиши, қатор мамлакатлар билан дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини ўрнатишдаги саъй-ҳаракатлари илиқ кутиб олинмоқда.

ҲАМДЎСТЛИК АЛОҚАЛАРИ

Ўзбекистон — Россия: Ҳамкорликнинг янги қирралари

Ўзбекистон-Россия муносабатларида ижтимоий-иқтисодий алоқалар муҳим аҳамиятга эга. Рақамларга мурожаат қилайлик, Ўзбекистоннинг умумий товар айланмасида Россиянинг улуши қарийб 22 фоизни ташкил этади. Бугунги кунда мамлакатимизда россиялик сармоядорлар билан ҳамкорликда 433 та қўшма корхона ишлаб турибди. Россияда эса ўзбекистонлик тадбиркорлар иштирокида 284 та қўшма корхона фаолият олиб бормоқда. Мамлакатимизда 80 дан ортиқ Россиядаги фирма ва компанияларнинг ваколатхоналари очилган.

2004 йилда давлатлар ўртасида товар алмашишнинг умумий қиймати 1,6 миллиард долларга етган бўлиб, бу кўрсаткич илгариги йилларга нисбатан 43 фоизга ошганлигини кўрсатади. 2005 йилда эса у 2 миллиард долларни ташкил этди. Яқинда Ўзбекистонга келган Россия савдо-саноат палатаси вакилларининг асосий мақсади ҳам ҳамкорликнинг янги жиҳатларини аниқлаш ва самарали шартномалар тузишдан иборатдир.

2004 йил апрелда Россия-Ўзбекистон тадбиркорлар кенгаши тузилди. Ҳозирда бу кенгашнинг асосий фаол корхоналари — Россия томонидан «Лукойл-Оверсиз», «Татнефть», Россия ташқи савдо банки, Россия банки, Ташқи Иқтисодиёт банки, «Стройтрансгаз» компаниялари ҳамда Иванов ва Ярославль областлари, Олтой ўлкаси маъмуриятлари ҳисобланади.

Ўзбекистон-Россия тадбиркорлар кенгаши доирасида «Ўзбекнефтгаз» МХК, «Олмалиқ тоғкон бирлашмаси», Чкалов номидаги ТАИЧБ Давлат ҳиссадорлик жамиятлари, «Ўзавтосаноат», «Ўзбекистон темир йўллар» ДАК, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» МАК, Миллий банк ва бир қанча хусусий корхоналар иш юритади.

Россиянинг нефть ва газ компаниялари билан 1,5 миллиард долларлик шартномалар имзоланган. Шартноманинг асосий ижрочилари Россиянинг «Газпром» ОАЖ ва Ўзбекистоннинг «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компанияларидир. Ўзбекистон Республикаси иқтисодий-сиёсий алоқаларни ривожлантириш истиқболлари жиҳатидан қўшни давлатларга қараганда қулай геосиёсий-стратегик имкониятларга эга.

Россия-Ўзбекистон муносабатларида икки томонлама алоқалардан ташқари Евроосиё ҳамкорлик ташкилоти доирасида бир қатор соҳаларни ҳам ҳар томонлама ривожлантириш назарда тутилган. 2006 йил 25 январда Санкт-Петербургда Ўзбекистоннинг Евроосиё иқтисодий ҳамкорлик кенгашига расмий аъзо бўлишига бағишланган навбатдан ташқари мажлис бўлиб ўтди. Евроосиё ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатларнинг умумий майдони Ўзбекистон билан қўшиб ҳисоблаганда 20797 минг км.кв. бўлиб, аҳолиси 200 миллиондан ортиқ. Бу жуда катта имконият демакдир.

Россия Федерациясида ер юзидаги табиий бойликларнинг 40 фоиздан зиёди жойлашган ва унинг ҳудуди 17 миллион км.кв.дан катта. Аҳолиси дунё аҳолисининг 2,5 фоизи атрофида. Қўшни Қозоғистон Республикасининг ҳудуди 2,7 млн.км.кв. бўлиб, аҳолиси 17 миллионни ташкил этади. Табиийки, бу мамлакатларда ишчи кучига эҳтиёж катта. Ўзбекистон эса Марказий Осиёдаги меҳнат ресурсларининг 40 фоизига эга эканлиги билан ажралиб туради.

2006 йил 17 январда Евроосиё иқтисодий ҳамжамияти бош котиби Григорий Рапато мамлакатимизга ташриф буюрди ва ҳамкорлик ташкилотининг фаолияти ва истиқболлари ҳақида ўз фикрларини билдирди. Унинг фикрига кўра, ҳамкорлик ташкилотининг барча аъзолари учун имзоланаётган шартномалар ҳар томонлама фойдали.

Бу ташкилот ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва хавфсизлик масалалари, фуқароларнинг визасиз борди-келдисини таъминлаш, олий ўқув юртларига тўсиқсиз кириш имкониятлари, дипломларни ўзаро тан олиш тартиби мавжудлиги каби кўплаб ижтимоий қулайликларни яратади.

Ташқи савдо ва божхона сиёсати соҳасида эркин савдо маконини расмийлаштириш мақсадида ягона божхона тизимини жорий қилиш, ўзаро товарлар ва хизмат кўрсатиш соҳасини йўлга қўйиш ҳам шулар жумласидандир.

Бир сўз билан айтганда, Россия билан Ўзбекистон ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик алоқалари ҳар томонлама фойдали.

Т.НОРОВ,
ЎзМУ катта ўқитувчиси.

МОЛИЯ БОЗОРИДАГИ ИЖОБИЙ ЖАРАЁНЛАР

Иқтисодий ва молиявий глобаллашув жараёнларининг ривожланиши банк тизимига ҳам таъсир кўрсатади. Гап бунда бир мамлакат банкларининг бошқа давлатларда ўз филиалларини очиши натижасида улар фаолиятининг ҳудудий миқёси ҳақида бормоқда. Ушбу масалада Россия ва Ўзбекистон молиявий муассасалари алоқаларини ўрганиш мақсадга мувофиқ. Сабаби, мазкур давлатлар банк тизимларида бир қатор ўхшаш муаммолар мавжуд.

Масалан, Ўзбекистонда кредит тизими яхши ривожланганлигини мисол қилиб келтириш мумкин. Хусусан, тижорат банкларининг ялпи ички маҳсулот тайёрлашдаги улуши 73 фоиздан кўпроқни ташкил қилади. Бу бошқа давлатларга нисбатан кредит тизими ўсиб бораётганлигидан далолат беради. Масалан, Қозоғистон ва Қирғизистонда бу кўрсаткичлар мос равишда 24,9 ва 34,8 фоиздан иборат. АҚШда — 67,6 фоиз, Японияда — 170,4 фоиз. Россияда ҳам худди шундай ижобий ҳолни кўриш мумкин.

Лекин Ўзбекистон ва Россия банкларининг асосан «кредитга йўналтирилган» модел асосида фаолият юритиши уларнинг молия бозорида инвесторлар сифатидаги имкониятларини нисбатан пасайтиради. Бу борада Россиядаги аҳволни таҳлил қилиб кўрайлик. Мамлакат банк тизими активида 2005 йил 1 июнь ҳолатига 1095 млрд. рубл миқдорида қимматбаҳо қоғозлар (векселларни ҳисобга олмаганда) мавжуд бўлган. Улар таркибининг 44 фоизи давлат қимматбаҳо қоғозлари, 40 фоизи бошқа қарз мажбуриятлари, 16 фоизи акцияларга тегишли.

Россияда тобора ривожланиб бораётган корпоратив облигацияларнинг бозори банк инвестициялари учун алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Бунда масалан, кейинги уч йил ичида корпоратив облигацияларнинг ҳажми деярли ҳар йили икки баробарга ошди.

Молия бозорининг анъанавий воситалари (акция ва корпоратив облигациялари)дан ташқари, Россияда янги молиявий воситалар — давлат томонидан рўйхатдан ўтказилишини талаб қилмайдиган қимматбаҳо тижорат қоғозларининг лойиҳаси ишлаб чиқарилмоқда. Жорий йилнинг 1-ярмида бу қоғозлар бозорининг ишга тушиши режалаштирилмоқда. Унда банклар ҳам инвесторлар, ҳам эмитентлар сифатида иштирок этиши мумкин.

Банк тизимининг ривожланишида давлат қимматбаҳо қоғозлари бозори бутун иқтисодиётда, хусусан, банк тизимида ҳам ликвидлик даражасини тартибга солиш учун пул-кредит сиёсатини амалга ошириш жараёнида фойдаланилганлиги туфайли алоҳида аҳамиятга эгадир. Молиявий муассасалар бу бозорда энг асосий иштирокчи сифатида намоён бўлади.

Ўзбекистон ва Россияда давлат қимматбаҳо қоғозлари давлат бюджетининг камомадини қоплашни молиялаштириш вазифасини камроқ даражада бажариб, кўпроқ ликвидлик даражасини тартибга солиш вазифасини бажармоқда. Шу муносабат билан марказий банкларнинг облигациялари бозори кўпроқ ривожланмоқда. Очиқ бозорда марказий банклар томонидан операцияларнинг амалга оширилиши банк тизимида ликвидликни бошқаришга туртки бўлади. Давлат қимматбаҳо қоғозлари билан РЕПО битимларидан фойдаланиш 2004 йилнинг июлида Россияда юзага келган банк кризисини бартараф қилиш имконини берди.

Қатор МДҲ республикаларида қимматбаҳо қоғозларнинг нодавлат бозори ҳали тараққий этмаган ҳолда, давлат облигацияларининг бозори юқори даражада ривожланишига эришилди. Давлат қимматбаҳо қоғозлари савдоси, шу жумладан, улар билан РЕПО операцияларининг амалга оширилиши уюшган савдо майдонларида бозорнинг самарадорлигини ошириш имконини беради. Бу борада Россияда катта тажриба тўпланган. Ўз бозорларини ривожлантириш борасида Россия инфратузилмасининг тажрибаси Ўзбекистон учун ҳам фойдали бўлиши мумкин.

Молия бозорида банклар учун даромадларнинг яна бир муҳим манбаи андеррайтинг хизматларини кўрсатиш ва бозорда ўз қимматбаҳо қоғозларини жойлаштираётган компанияларга маслаҳатлар беришдир. Банклар қимматбаҳо қоғозларни жойлаштиришда андеррайтер сифатида қатнашар эканлар, икки томонлама фойдага эришадилар, уларни қизиқтирувчи қоғозлар тўғрисида ахборотга эга бўладилар ҳамда доимий даромад олиб турадилар. Андеррайтерлар йиғими турли баҳоланиш бўйича ишлаб чиқариш ҳажмининг 0,1-0,5 фоизини ташкил этади. Экспертларнинг маълумотларига кўра, андеррайтер - банклар томонидан жойлаштирилаётган облигациялар чиқарилиши корпоратив облигацияларни жойлаштириш умумий ҳажмининг 70 фоизини ташкил этади.

Россияда IPO бозори энди ривожланмоқда, айниқса, компаниялар унга 2005 йилдан кира бошладилар. Бир вақтнинг ўзида эмитентлар фаоллигини хориждаги молиявий майдонларга олиб чиқиш миллий молия бозори ва мамлакат банклари учун жиддий туртки ҳисобланади. Сўнгги бир ярим йил ичида Россия компаниялари IPO ҳисобига 4418 млн. АҚШ долларини жалб қилдилар, ундан 3795 млн. АҚШ доллари халқаро молия бозорига тегишли. Натижада Россия банклари ва инвестицион компаниялар асосий андеррайтерларга айланмоқда.

Ўзбекистон ва Россияда банк тизими ҳамда молия бозорининг ҳамкорликда ривожланиши учун молиявий интеграция жараёни муҳим ўрин тутади. Бу турли мамлакатлар банкларининг бир-бирининг бозорларига ўзаро киришиб кетишига тааллуқлидир. Молия бозорларининг интеграцияси бутун иқтисодиёт, шу жумладан, Россия ва Ўзбекистон давлатлари банк тизимлари ривожланишига етарли туртки бўла олиши мумкин.

Хуллас, Россия ва Ўзбекистон банкларининг молия бозорлари интеграция жараёнига фаол кириб бориши уларнинг ривожланишига туртки бўлади.

Алишер ЯНГИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиш академияси тингловчиси.

ЗИЁЛИЛАР — ТАРАҚҚИЁТ ФИДОЙИЛАРИ

(Боши 1-бетда)

Бу эса ўз навбатида янги мафкуравий назарияни ишлаб чиқиш зарурияти билан боғлиқ. Ҳар қандай даврда зиёлиларнинг янги авлодлари турмуш ва ижтимоий онгнинг умумий тизимига ўз улушларини қўшиб келганлар. Бунда баъзи унсурларнинг баҳридан ўтган бўлсалар, учинчиларини янгича тарзда талқин қилганлар. Бироқ нима бўлганда ҳам, ҳар қандай тарихий давр ва шароитларда умумий бинонинг синчлари қулаб тушишига йўл қўйилмаган. Ана шу иморатнинг тикланиши учун имконият яратган манбавий негиз мудом миллий мафкуранинг бош асоси бўлиб қолаверган.

Яқин вақтларгача янги маданият, ўзбек миллий зиёлиларининг шаклланиши масалаларига олимлар етарлича эътибор қаратмаганлар. Баъзи масалаларни тарихчилар ё умуман текширмаганлар, ё «нега ва қандай бўлган?» деган формулага номувофиқ тарзда талқин қилишган. Бу салбий жиҳатлар айнан совет тузуми даврига хос эди.

Тарихий адабиётларда «совет социалистик зиёлиларининг» шаклланиш жараёнини акс эттиришда сийқаси чиққан «синфий принцип» ва «партиявийлик принципи»га оғишмай амал қилинган. Масалан, буржуа миллатчилигида аёвсиз айбланган жадидлар ана шу «тарихга кирмай» қолганлар. Коммунизм мафкурачилари миллатнинг ҳозирги куни ва келажагини расмий мафкуравий андозалардан ўзгача талқин этишга журъат қилган энг яхши вакилларини дарҳол четга суриб қўйишган. Ўтмишдан мерос бўлган барча ижобий анъаналар ва замонавий мақбул нарсалар ўрнига ишчи-деҳқонлардан чиққан янги зиёли кадрларни тайёрлашдан иборат муросасиз, кескин сиёсат олиб борилган.

Масъулиятли босқичларда, тарихнинг кескин бурилиш паллаларида зиёлиларнинг роли бениҳоя ошиб кетади. Улар воқеалар тўлқинининг чўққисига чиқиб қоладилар. Улар кишиларга янги-янги ғоялар берадилар, ўтмишни мушоҳада қиладилар, келажакка назар ташлаб, ҳозирги кун ҳақида ўйлайдилар. Мустамлакачилик даврида ҳам шундай бўлган эди (жадидчилик ҳаракати фикримиз далилидир), ўн еттинчи йилнинг октябридан кейин шундай бўлди, ҳозир ҳам шундай бўляпти.

«Экспериментал» СССРнинг парчаланиб кетиши, шундан кейин рўй берган воқеалар янада янги-янги қарашлар туғилишига олиб келди ва бу нарса зиёлилар қатламининг деярли барча вакилларини қамраб олди.

Босиб ўтилган йўлни мушоҳада қилиш жараёнида тарихий тажрибани ҳисобга олиш салбий сабоқлар ёки ижобий натижалардангина иборат бўлмайди. Фойдали, қимматли нарсаларни, шунингдек, хатолар ва муваффақиятсизликлар, миллатнинг маънавий салоҳиятидаги йўқотишларнинг сабабларини очиб бериш амалиётда кўндаланг бўлаётган ғоят муҳим илмий-назарий вазифа ҳисобланади.

Зиёлилар ҳеч қачон бир хил бўлишмаган. Уларнинг орасида ҳамиша бир вақтнинг ўзида муваффақиятли ёки муваффақиятсиз, узвий боғлиқ ёки бир-бирини истисно этувчи турли йўналишлар, оқимлар, жамиятнинг ижтимоий, миллий, касбий ва бошқа белгиларини акс эттирувчи нуқтаи назарлар мавжуд бўлган. Зиёлилар ўзларининг дунёқарашларига кўра ҳам, ўз ижтимоий-тарихий вазифаларига кўра ҳам айнан шу хусусиятлари билан ажралиб турадилар.

Ўтган йилларда Ватанимиз тарихшунослигида тарихий-партиявий йўналиш мажуд эди. Муаллифлар маданий сиёсатнинг энг муҳим масалаларидан бири бўлмиш совет миллий зиёлиларининг таркиб топиши масаласида шуни таъкидлайдиларки, ўтган асрдаги 50-йилларнинг охирида тарихчилар ўзбек зиёлиларининг шаклланиш жараёнига умуман тўғри баҳо берган бўлишларига қарамай, бу жараённи назарий жиҳатдан мушоҳада қилишга жуда кам ҳисса қўшганлар. Улар 60-70 йиллар шароитидаги илмий-тарихий тафаккур ҳолатига таъриф бериб, халқ таълими тизими тарихи, фаннинг тараққий этиши, маданиятларнинг ўзаро таъсир кўрсатиши жараёни батафсил ва холисона ўрганилганлигини қайд этганлар.

Яқин ўтмишни тўғри баҳолаш учун совет тарихига муносабатда икки йўлдан бирини танлаш керак. Бу жуда жиддий муаммо. Хусусан, баъзилар ана шу меросни тўлиқ сақлашни талаб қилсалар, бошқа бирлари қатъият билан уни батамом четга суриб қўйишни талаб қилмоқдалар. Шу боис яхлит ҳолда ва айни дамда, муайян хусусий жиҳатларни ўрганишда далилларга таянувчи услубий асосларни ишлаб чиқиш ёки танлаб олиш ниҳоятда муҳимдир.

Фатхулла ЭРГАШЕВ.

Аудиторияда дарс бормоқда... Талабаларга «Кичик бизнес ва тадбиркорлик» фанидан сабоқ бераётган домла талабаларнинг диққат-эътиборини назардан қочирмай, дарсни давом эттирмоқда. Пашша учса, овози эшитиладиган аудиторияда лекция тинглаётган талабаларнинг бу фанга қизиқишларидан домланинг кайфияти кўтарилади. Келажак ворислари бўлмиш ёш авлоднинг Ватанга муносиб фарзанд бўлиб етишишларига ҳисса қўшаётганлигидан фахр туйғуларини ҳис қилганча дарсни якунлар экан, талабалар билан хайрлашиб, оҳиста деканат сари одимлайди...

Эзгулик йўлида

Ўқитувчи-устозлар ҳаётдаги нурли юлдуздир. Улар бутун умр ўқийдиган, сабоқ ва панд-насиҳат бериб чарчамайдиган, шогирдлари камолидан ҳамиша хурсанд бўладиган касб эгаларидир. «Устоз — отангдек улуғ», деб бежиз айтишмаган.

Ўттиз йилдирки, Тошкент молия институтида иқтисодчи-педагоглик касбини улуғлаб, келажак авлоднинг малакали таълим-тарбия олиши, етук иқтисодчи кадрлар бўлиб етишишига самарали ҳиссасини қўшиб келаётган Фатхулла Каримов ҳам шундай фидойи, меҳрибон ва талабчан устозлар сирасига киради.

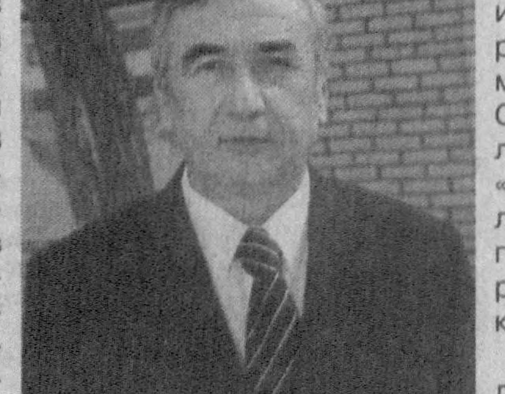

Фатхулла Каримов Тошкент халқ хўжалиги институтини «Бухгалтер-иқтисодчи» йўналиши бўйича битириб, 1970-73 йилларда институт аспирантурасида ўқиди. Билимга чанқоқлиги ва ўз йўналишига бўлган қизиқиши унинг ҳар томонлама салоҳиятли, иқтидорли касб эгаси бўлиб етишишига пойдевор бўлиб хизмат қилди. 1974 йили иқтисод фанлари номзодлиги диссертациясини муваффақиятли ёқлаган Фатхулла Каримов институт «Саноат иқтисодиёти» кафедрасида катта ўқитувчи, 1977 йилдан эса кафедра доценти сифатида фаолият кўрсата бошлади.

1975-80 йилларда сиртқи-кечки факультетда декан муовини, 1980 йилдан бошлаб декан вазифасида талабаларга етакчилик қилди. 1991 йилдан 2004 йилгача Тошкент молия институтида ректор муовини лавозимида фаолият юритди. 2004 йилдан бугунги кунга қадар институтнинг «Бошқарув» факультети декани лавозимида келажак авлодга таълим-тарбия бериб келаётган профессор Фатхулла Каримовнинг хизматлари давлатимиз томонидан муносиб баҳоланиб, «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган иқтисодчи» унвони ва «Фидокор» нишонлари билан тақдирланган.

Фатхулла Каримов Ўзбекистон иқтисодиётини республика оммавий ахборот воситалари орқали халққа тарғиб қилиш билан бир қаторда Малайзия, Италия ва Туркия каби хорижий давлатларда ўтказилган анжуманларда ҳам иштирок этиб, муносиб даражада ўз салоҳиятини намоён қилган. Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги қошидаги «Молия ва кредит ихтисослиги» илмий-методик кенгаши раисининг ўринбосари сифатида ҳам фаолият кўрсатади.

Фатхулла ака тажрибали педагог-иқтисодчи бўлиш билан бирга, яхши оила бошлиғи, меҳрибон ота, садоқатли турмуш ўртоқ ҳамдир. Фатхулла ака ва Муҳаббат опа беш фарзандни тарбиялаб, вояга етказиш, уларни ўқитиб, элга қўшишда бир-бирларига камарбаста.

Ҳали Фатхулла Каримовнинг режалари, қиладиган илмий ишлари талайгина. То келажак авлодга таълим-тарбия беришга салоҳияти, куч-қуввати етар экан, бу фахрли, эзгу ва улуғ йўлдан дадил бораверади. Устознинг ойдин ва нурли йўлдаги мақсадларига умрбоқийлик тилаб қоламиз.

Алишер ЭРДАШЕВ.

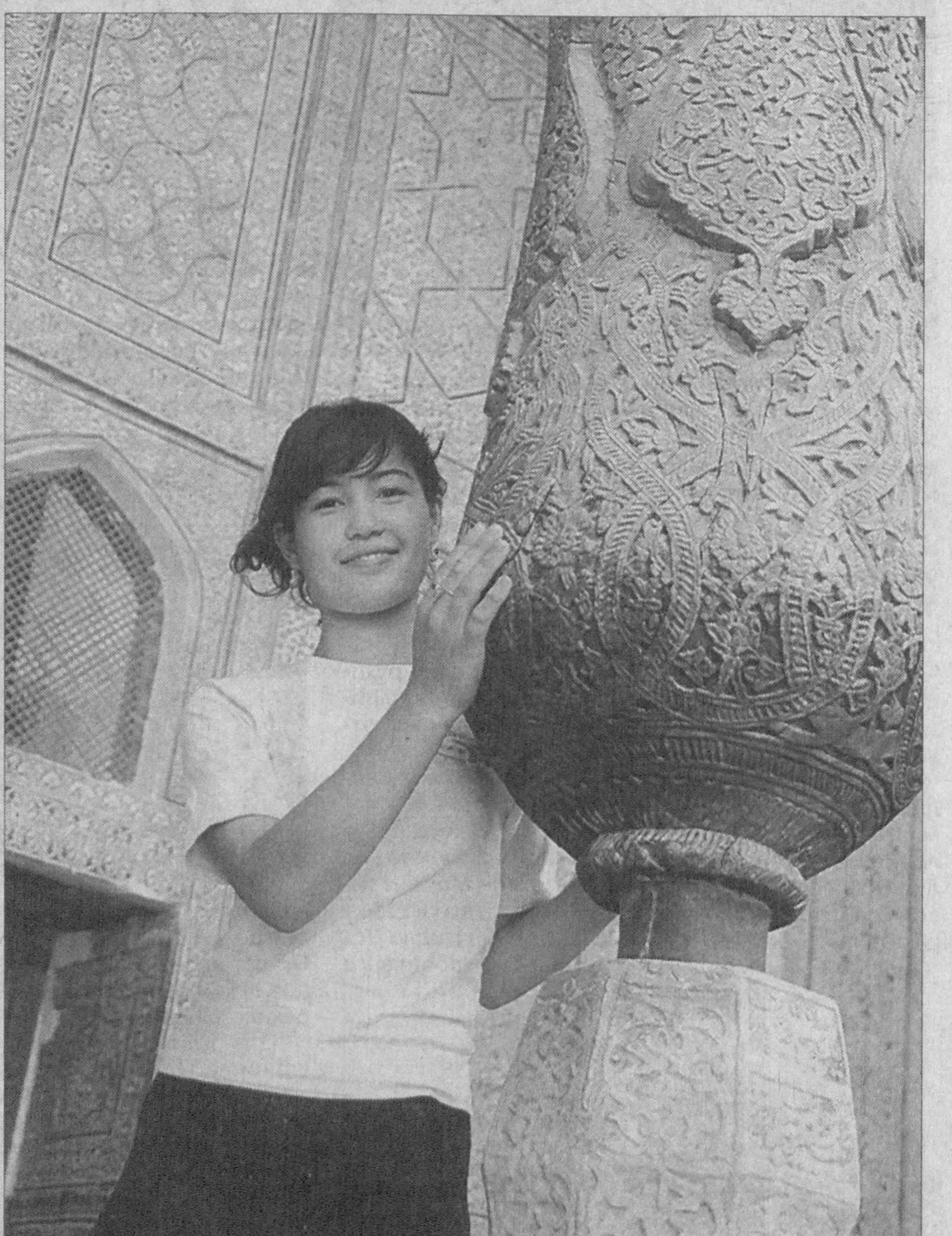

«Тарихингдир минг асрлар ичра пинҳон ўзбегим...»

• Нафосат олами

САРВ НАВОИЙ ТАЛҚИНИДА

Мумтоз шеъриятимизда жуда кўп тилга олинган дарахтлардан бири сарв бўлиб, тик ва тўғри ўсганлиги учун уни одатда маъшуқанинг қаддига ўхшатиш кенг тарқалган. Навоий шеъриятида ҳам ана шу анъана ўз ифодасини топган, лекин шу билан бир қаторда сарвга хос айрим камчилик ҳам шоир назаридан четда қолмаган.

Бу билан у ўз суюклисининг гўзалликда бениҳоя мақтовларга сазовор бўлган сарвдан-да ортиқроқ эканлигини исботлашга имкон туғдирган. Шоирнинг сарв ҳақидаги ғазалларидан бири қуйидаги матлаъ билан бошланади:

Кимки олам боғида бир сарви гулрухсори бор,
Боғ сайридин фароғи, сарву гулдин ори бор.

Муҳаббат ташриф буюрган кўнгилга баҳор келгандай бўлади, у чаман гуллари ичидан ўз маҳбубасини топгач, уни ўз гулим деб сайлайди ва унинг борлиги учун қаддини тик тутиб юради. Ошиқ кўнглидаги чексиз муҳаббат туфайли боғ сайри, яъни ҳаётдан роҳат-фароғат топади. Мазкур байтдаги «олам боғи» — дунё, борлиқ; «сарви гулрухсор» — гул юзли жонона; «боғ сайри» — дунё кезиш, ҳаёт кечириш; «фароғ» — тириклик лаззатларидан роҳатланиш; «сарву гулдан ор» қилиш — ўз маъшуқасини гўзалликда барчадан устун қўйиш, ундан бошқани демаслик ва бундан мағрурланиш каби маъноларни англатади. Бу ҳар бир ошиққа, шу жумладан, Навоий лирик қаҳрамонига ҳам хос бўлган анъанавий ҳолат. Демак, инсон ҳаётининг мазмуни — муҳаббат, усиз бу дунё сариқ чақага ҳам арзимайди, шунинг учун кимнингки бу оламда бир суйган дилдори бор экан, у боғ сайридан — ҳаётдан роҳат-фароғат топа олади. Ҳақиқий ошиқ назарида ўз суйганидан ортиқроқ гўзаллик йўқ, шу боис ҳам энди унга чаман гуллари — ўзга гўзаллар нурсиз, бефусун кўринади. Чунки унинг маҳбубасига бўлган садоқати ҳамма нарсадан устун туради. Мазкур байтда улуғланган ишқ ҳам мажозий, ҳам илоҳий мазмун касб этган. Агар байт мазмунига Навоийга хос бўлган илоҳий ишқ нуқтаи назаридан ёндашадиган бўлсак, ошиқни оламдаги барча «сарву гулдан ор» қилишга ундаган ёр Аллоҳдир. Зеро, Навоий лирик қаҳрамони учун Аллоҳ ишқидан бўлак ишқ бўлмаган ва борлиқда ундан ортиқ гўзаллик йўқ. Навоийнинг қуйидаги байти гўё фикримизнинг далили сифатида битилгандай:

Гул била майни нетар девонаким, кўнглида
Бир париваш лаълидин май, ҳуснидин гулзори бор...

У қанчалик кибрланмасин, гули йўқлиги билан ўша мағрурланган гўзаллигининг бир чеккаси кемтик кўринади, у ҳеч қачон гулламайди.

«Девона», яъни ошиқ, «гул била майни нетар». Унда буларга эҳтиёж йўқ, чунки унинг маъшуқаси лабидаги бол — май, ҳусни — турфаранг гуллардан музайян гулзор. Ошиқ дунё ташвишлари-ю ғам-андуҳларидан зерикканда, оламга этак силкиб кетиб қолгиси келган чоғда ўша парирухсор маъшуқасининг нурли чеҳрасига яна бир бор тикилганида яшашга, тирикликка бўлган муҳаббати янада ортади. У маъшуқасининг гўзал ҳуснига тасаннолар ўқиб, бир умр шу гулзорнинг фидоси бўлишга ва унинг олдида барча дунё гўзалликларидан воз кечишга тайёр эканлигини яна бир бор таъкидлайди. Байтнинг дунёвий талқини — шу. Аммо Навоий ўзи таъкидлаганидек, унинг шеърлари, энг аввало, ийҳом санъати билан зийнатланган, яъни шоир ўз шеърларининг ҳар бир мисраси қатига бир эмас, бир неча маънони яшириб кета олган буюк санъаткордир. Байт мазмунининг илоҳий ишқ нуқтаи назаридан таҳлили фикримизга яққол далил бўла олади. «Девона» — оддий ошиқ эмас, у Аллоҳ ошиғи, унинг маъшуқаси ҳам оддий гўзал эмас, Аллоҳдир. Фақат Аллоҳ ошиғигина бу дунёнинг гулу майидан воз кеча олади, чунки унинг бемисл кўрку тароват соҳиби бўлган ягона ёри бор.

Сарв уза гул бутмади ҳаргиз, қани ул шўхким,
Сарви раънодек қад узра орази гулфоми бор.

Юқорида таъкидлаганимиздек, сарв бўстоннинг энг кўркам дарахтидир. Шу боис, азал-азалдан у шоирлар назарига тушган ва гўзал маъшуқага, унинг қаддига нисбатан ташбеҳ бериб келинган. Келтирилган байтнинг биринчи мисрасидаги сарв табиатда ўсадиган ҳақиқий сарв дарахтидир. У қаддининг расолиги, кўркамлиги билан бошқа ўсимликлардан ўзини баланд тутади, аммо у қанчалик кибрланмасин, гули йўқлиги билан ўша мағрурланган гўзаллигининг бир чеккаси кемтик кўринади, у ҳеч қачон гулламайди. «Менинг суюклимнинг, — дейди шоир, — сарви раънодек қадди ва шу қоматига ярашган орази гулфоми — очилган гулдай қизил юзи ҳам бор».

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, табиатнинг бетакрор мўъжизаларидан бири бўлган сарв Навоий талқинида ўзининг барча қирралари билан товланиб, шоир ғазалиётини беқиёс гўзаллик билан тўлдира олган.

Толибжон РЎЗИБОЕВ,
ФарДУ тадқиқотчиси,
Ҳурматой ДЕҲҚОНОВА,
ФарДУ филология факультети II курс талабаси.

• Севги саргузаштлари

Газетамизнинг аввалги сонларида ушбу қиссанинг бир неча бобларини эълон қилган эдик. Кўп сонли муштарийларнинг талабларига биноан асарнинг сўнгги қисмларини айрим қисқартишлар билан чоп этишни лозим топдик. Қисса тўлалигича «Янги аср авлоди» нашриётида босмага тайёрланмоқда.

Ҳабиб ТЕМИРОВ

МАКРМИ Ё МУҲАББАТ?

— Одилжонни илгари... бир марта кўргансиз, шундай эмасми? — деб сўради у.

— Ҳа, лекин...

— Мутлақо бошқа бир ҳолатда, — деди йигит. Шунда мен унинг чеҳраси, қадду қоматига бир қур разм солиб чиқдим. Боя Меҳрининг ишорати ила қўл бериб кўришган бўлсам-да, аввалдан мавжуд таассурот таъсиридан қутилмаганим учун атай бир қадар урғули киноя билан аниқлик киритдим:

— Судда! Ўртамизда... темир панжара ҳам бор эди.

— Хотирангиз кучли экан, — деди йигит киноямга эътибор қилмай.

— Унақа манзара, ҳолат хотирадан ўчмайди, — дедим мен жиддий оҳангда. Меҳри менинг ҳолатимни тушунди шекилли, ўртадаги англашилмовчиликка тезроқ барҳам бериш учун яна бир фавқулодда гапни айтди:

— Ҳозир бу ерга... Абдували ака келади!

— Абдували? У... топилдими, — деб юбордим ҳайрат билан.

— Топилди, топилди, — деди Меҳри менга қараб тинчлантирувчи оҳангда. — У киши кеча Одилжон билан бирга... хориждан қайтиб келишган.

— Хориждан... Одилжон билан?

— Менинг ҳайратим сира тугамас, зеро, кўраётган ва эшитаётган нарсаларим бир-биридан таажжубланарли эди.

— Кейин биз Одилжон билан бирга қайнотамнинг ҳузурларига бордик. Ўғлимни бобосининг ёнида қолдирдим, — деди Меҳри ҳайратим устига ҳайрат қўшиб. Кейин узоқдан кимгадир кўзи тушиб, гапини қисқа қилди:

— Яхшиси... воқеалар тафсилотини сизга Абдували аканинг ўзлари айтиб бергани маъқул, — деди Одил Маҳкамов. — Ана келяптилар.

Хиёбоннинг кираверишида томонида Абдували кўринди. Мен кўзларимга ишонмай, унинг истиқболи сари юрдим. Қучоқлашиб кўришдик.

— Унақамас-да, — дедим ҳазиломуз гина билан. — Маҳфийликниям жа-а, ҳаддан ошириб юбордингиз-ку!

— Узр, оғайни, шароит шунга мажбур этди, — деди Абдували. Унинг Меҳри ва Одил Маҳкамов томонга қараб, шунчаки «қалайсизлар»?» деб қўйганидан бугун, бундан олдин ҳам учрашганларини сездим.

— Қани гапир энди, — дедим Абдувалига.

— Майли-майли, ҳаммасини айтиб бераман. Аммо... ҳозир бир иш қилсак-чи? Тўрталамиз ўтириб, бир пиёла чой ичсак. Нима дейсизлар?

— Майли, — дедим мен. Хаёлимга «ғоят ғаройиб давра: терговчи, айбланувчи, жабрланувчи ва журналист», деган ҳазил фикр келди. Тилимга чиқармадим. Меҳри ранжимасин, дедим.

Хиёбон адоғидаги «Нурафшон» қаҳвахонасига кирдик. Анча суҳбатлашдик. Суҳбат асносида мен айрим нарсаларни тушунгандек бўлдиму барибир кўп савол туғилди. Буни сезган Абдували:

— Дўстим, ҳозир ҳар қанча муфассал ҳикоя қилмайлик, сенда савол устига савол туғилаверади. Яхшиси... индин бошланадиган судда қатнашсанг ҳаммасини яхшилаб тушуниб оласан ва ҳикояни ёзишинг ҳам осонлашади. Келишдикми?

Ичим нечоғлик қизиётган, воқеаларни ипидан-игнасигача билишга қизиқиб, сабрим чидамаётган бўлишига қарамай, кўнишдан бошқа чорам йўқ эди. Чунки, ҳозир воқеагўйлик мавриди эмаслигини англаб турардим. Қаҳвахонада майин, дилни орзиқтирувчи куй янграр, Одил Маҳкамов қаршимга ўтириб олиб, иштаҳа билан овқатланар, ўқтин-ўқтин Меҳрига қараб қўяр, бироқ бу қараши хотирамга михланиб қолган хув ўша суддаги қарашидан кескин фарқ қилар, бу қарашда... нафис бир авайлаш бор эди. Ифодали қилиб айтганда, улкан гавдали, паҳлавон келбатли бу йигит ёнидаги нозик вужудли моҳитабон аёлни нигоҳлари билан майин сийпалаётгандек туюлар, энг қизиғи, Меҳри ҳам унга тез-тез нигоҳ ташлар, гоҳ-гоҳида нигоҳлари тўқнашиб қолиб, икковлари ҳам «дув» қизариб кетишарди. Бундан ҳам қизиғи, Абдували ана шу манзарани алланечук қониқиш баробаридаги ҳавас билан кузатиб ўтирар, бот-бот, «қани олинглар, тортинманглар», деб қўяр, ўзи эса енгил тотинар, ора-орада нигоҳини қай бир нуқтага қадаб ўйга толар, афтидан шу ерда ҳам индин бўладиган судга фикран ҳозирлик кўриб ўтирарди.

Мен эсам дастурхон устида ҳам чувалган ўйларимни йиғолмай паришон эдим. Ҳар қалай хаёлимда бир фикр аниқ-равшан айланарди: «Демак, Одил Маҳкамов оқланади. У гуноҳсиз. Бунинг устига у Меҳрини севади. Меҳри-чи? Наҳотки у ҳам?..»

12. СУД

— Ўрнингиздан туринг, суд келаяпти!..

Зал оёққа қалқди. Темир панжара ортида ўтирган етти чоғли одам ҳам ўрнидан қўзғалди. Уларнинг аксарияти ёш йигитлар, бири аёл, икки нафари ўрта ёшли кишилар эди.

Прокурор вакили айбномани ўқишга киришди. Абдували унинг ёнидан жой олган, улардан сал берида, залнинг биринчи қаторида Меҳри ўтирарди. Ундан ташқари залда мен бир неча таниш журналистларни ва аввалги судда қатнашган кишиларни кўрдим. Улардан бири бошига оқ рўмол ўраган ёшроқ жувон — Жасурнинг хотини, унинг ёнида Ҳукмнинг отаси ва бир неча қариндошлари. Одил Маҳкамовни ташқарида учратгандим. Уни кейинроқ чақиришди.

Айбномани тинглаш асносида гоҳ ўзимга таниш, гоҳ тахмин қилиб кўз олдимга келтирган манзаралар ва гоҳида умуман хаёлимга келмаган чигал ва мудҳиш воқеалар кўз ўнгимда бирма-бир жонлана бошлади. Турли мамлакатларда «Уста» лақабли, Нуъён Афандиев, Муфлис Нақиб ҳожи ўғли, деган бир неча номлар остида иш кўрган, асл исми Зулун, отасининг исми Саман бўлган бу одам биринчи марта ўғирлиги ва безорилиги учун судланиб, икки йил қамоқда ўтирган. Ўтган асрнинг саксонинчи йилларида қамоқдан чиқиб келиб «Табиб» деган бир ширкат тузади. Ширкат доривор гиёҳлар, мумиё савдоси ниқоби остида гиёҳванд моддалар савдоси билан шуғулланади.

Асли чаласавод. Еттинчи синфни тугатиб, мактабни ташлаб кетган. Лекин ниҳоятда айёр, шафқатсиз. Ширкат атрофига бекорчи, нотайин ўсмирларни тўплаб, уларни ўз жиноий фаолиятига жалб этган. Тўқсонинчи йиллардан бошлаб гиёҳванд моддаларни хорижий мамлакатларга катта миқдорларда жўната бошлайди. Бунда турмуши ночор аёллар, ҳатто болалар хизматидан фойдаланади. Улардан кўпларининг қамалиб кетишига сабаб бўлади. Бироқ «Табиб» ширкати расман бошқа кишининг номида бўлгани сабабли ўзи ҳеч жойда кўринмас ва ҳамиша сувдан қуруқ чиқиб кетар эди. Холбуки, ҳуқуқ идоралари тўқсонинчи йиллар бошидаёқ унинг изидан тушишган. «Уста» асосан хорижда яшагани боис унга бирон-бир айб қўйиш қийин бўлган. Айни пайтда у доим маъмурий идоралар ходимлари билан яқинлашишга, уларни сотиб олиб, эркин ҳаракат қилишга уринган...

Кейинги йилларда «Уста» ўз «фаолиятини» яна ҳам кенгайтириб, фоҳишафурушлик, қурол-яроғ савдоларига аралашган. Афғонистон, Чечемистонда бўлган. Сохта паспортлар ёрдамида бир неча мамлакат фуқароси сифатида иш кўрган...

Айбнома узоқ ўқилди. «Уста» ва шериклари қилган ишлар олдида Ғарбнинг энг даҳшатли жангари киноси ҳам ип эшолмасди. «Меҳри воқеаси» ушбу жиноят ишида кичик бир лавҳа эди. Кейинроқ айбланувчилар ва гувоҳлар кўргазмалари асосида ўша мудҳиш, қонли жиноятнинг муфассал ва мукаммал манзараси равшан намоён бўлди.

• Шаънингизга доғ туширманг

ФИРИБГАР ДУГОНАЛАР

Гапнинг очиғи, бу жиноят ишини газетага ёзаман деб қўлимга бир неча марта қалам олдиму ёзолмай ташлаб қўявердим. Бунга асосий сабаб қаҳрамонимнинг аёл киши экани ва воқеанинг хунуклиги сабаб бўлди, чамаси. Дунё дунё бўлганидан бери аёл зоти улуғлаб келинган, аёлсиз ҳаёт ҳаёт эмас, қақраган чўл. У меҳрибон она, суюкли ёр, мунис опасингил... Уларга нисбатан совуқ оҳангда сўзлаш ниҳоятда оғир. Аёлни бенуқсон кўргингиз келади. Ҳеч қачон аёл киши терговчининг рўпарасида мулзам бўлиб сўроққа тутилмасин, суднинг қора курсисида юзи қора бўлиб ўтирмасин Наргизага ўхшаб.

Наргиза адашди, бемаҳалда қоқилди, деб бўлмайди. Чунки у ўттиз бешни қоралаган. Шу ёшда эсҳушини йиғиб олиб, бирор фойдали ишнинг этагидан тутмай, ҳавойи ҳаётни, енгил бойликни орзу қилиб яшади. Ҳавойи орзулари уни жиноят кўчасига етаклади. Бирикки режалаштирилган «операциялари» муваффақиятли чиқиб, қўлига мўмай даромад тушгач, иштаҳаси очилиб кетиб, фирибгарликни касб қилиб олди. Фуқаро Абдураҳим Юнусовни Кореяга ишга жўнатаман, деб 3500 АҚШ долларини чўнтагига урди. Ваъда қилинган муддат ўтди ҳамки, хориж сафаридан дарак йўқ. Қуруқ ваъдаларга алданганини англаган Абдураҳим пулини қайтариб беришни талаб қила бошлади. Қани ололса. Минг уриниб, саккиз юзини олиб, 2700 «кўки»га чув тушиб қолаверди.

Наргиза Чакканова иштаҳа овқат пайтида келади, деганларидек 2003 йилнинг ёзида Чилонзор даҳасида яшовчи Жанна Борисовна Султоновани гапига ишонтириб, 300 АҚШ долларини «қарз»га олади. Шу пулдан 50 долларини кейинроқ қайтариб бериб, қолган 250 долларни «ҳазм қилиб» юборди.

Бу «операция»лар Наргиза учун шунчаки «репетиция» вазифасини бажарган шекилли, у қулочини кенгроқ ёзиб, парвозни баландроқ олди. Тепадан қарасаки, пастда бир йирик ўлжа турибди. Бу ўлжа Қаҳрамон деган йигит эди. У кўринишi бамаънигина, ўзининг айтишича, иш жойи ҳам салобатли бўлган бу аёлнинг чангалига қандай тушганини билмай қолди. Йигит нақд 2550 доллар пулни Наргизанинг қўлига тутқазди...

2005 йил 12 март. Чилонзорлик Зуҳра Солиеванинг 700 доллари шу куни Наргизанинг ҳамёнига тушди. Улар яқин дугона бўлиб қолгандилар. Наргизанинг ёлғон гапларига лаққа тушган Зуҳра, унга ёрдам бергиси келиб, эрига маслаҳат солди. Эри бу пул ўзимизга керак, деб рози бўлмади. Зуҳра дугонасининг «яқин кунларда қайтариб бераман» деган ваъдасига ишониб, эридан яширинча пулни Наргизанинг қўлига тутқазди. Шаҳар бедарвоза эмас, қонун чегарасидан ҳамма вақт ҳам қочиб кетиб бўлмайди. Жиноятчи бугун бўлмаса эртага қўлга тушади. Афсуски, ўзини уддабурондек тутиб, ҳаммани лаққиллатиб кетаман деб ўйлаган чаққонларнинг кўзи пешонаси деворга бориб урилгандагина ярқ этиб очилади. Баъзан кўзи очилмайдиганлар ҳам учраб туради. Бундайлар қонун берган жазодан тегишли хулоса чиқариб олмай, яна жиноятга қўл уради.

Термизда туғилган Наргизанинг 1969 йилда Музрабод туманида туғилган дугонаси Санобар Абилова суднинг қора курсисида бир марта ўтиргандан тўғри хулоса чиқариб олмади. У ҳам худди Наргизага ўхшаб фирибгарлик билан шуғулланди. 2001 йилда Чилонзор тумани ИИБ томонидан унга нисбатан Жиноят кодексининг 168-моддаси 4-қисми «а,в» бандлари билан жиноят иши қўзғатилди ва Амнистия актига кўра жиноят иши тугатилди. Афсуски, у ҳукуматимизнинг бағрикенглиги, аёлларга нисбатан мурувватидан миннатдор бўлиб, тўғри хулоса чиқариб олмади. Санобар 2004 йил 5 апрел куни Шайхонтоҳур туман суди томонидан Жиноят Кодексининг 277-моддаси 1-қисми (безорилик) билан 136 минг сўм жарима жазосига ҳукм қилинди. Бу ҳам етмагандек дугонаси Наргиза Чаққонованинг фирибгарлигини яшириш мақсадида терговда гувоҳ сифатида қатнашиб, ёлғон кўргазма берди. Ёлғонлиги терговда исбот-далиллар билан асосланди. Ёлғон кўргазма бергани учун унга нисбатан учинчи марта жиноят иши қўзғатилди, суд қилмишига яраша ҳукм чиқарди. Наргиза ҳам фирибгарлиги учун тегишли жазосини олди. Фирибгарлар-ку жазосини олаверади, лекин лақмаларчи?! Нега энди саводли, ақлли-ҳушли одамлар бундай лўттибозларнинг ёлғон гапларига чиппа-чин ишониб, йиллаб бирор кунимга ярар, деб йиққанларини осонгина уларга тутқазиб қўйишмоқда? Уларнинг тузоғига тушиб қолмасликк учун ҳар биримиз ҳушёр бўлайлик.

Зокир ЙЎДОШЕВ,
Чилонзор тумани Ички ишлар бошқармаси тергов бўлими бошлиғи, подполковник.

ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИ

Жамоатчилик назоратини таъминловчи демократик институтлар қонунлар ижроси ва фуқаролар манфаатларини таъминлаш, ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаётда демократик-ҳуқуқий давлатнинг шаклланишида муҳим аҳамият касб этади.

Ислоҳотларнинг стратегик вазифалари ижроси, кундалик муаммоларни ҳал қилиш ва фуқаролар ташаббусини қўллаб-қувватлашда намоён бўлаётган сусткашлик фуқаролик жамияти институтлари ишини янада такомиллаштириш, улар мавқеини оширишни тақозо этмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 29 августда янги таҳрирда қабул қилинган «Прокуратура тўғрисида»ги Қонунининг 5-моддаси 5-қисмига асосан вилоятлар, Тошкент шаҳри, туман ва шаҳар прокурорлари, уларга тенглаштирилган прокурорлар халқ депутатлари Кенгашларига, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларига қонунийликнинг ҳамда жиноятчиликка қарши курашнинг ҳолати тўғрисида ҳар йили ахборот берадилар. Бу норма прокуратура органлари томонидан қўйилган вазифаларни бажарилиши юзасидан кенг жамоатчиликнинг жалб қилиниши ва прокуратура органлари фаолиятлари устидан жамоат назоратини ўрнатилиши учун ҳуқуқий замин яратди.

Бугунги ахборот асрида ахборотни кенг оммага етказиш фуқаролар фаолиятидаги мавжуд муаммоларни ҳал қилишга хизмат қилади. Бунда суд, прокуратура ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан нодавлат, нотижорат ташкилотлари ўртасида ҳамкорлик алоқаларини ўрнатиш муҳимдир.

Жамоатчилик назоратини таъминлашда оммавий ахборот воситаларининг ўрни беқиёсдир. Бугунги кунда суд, прокуратура органлари томонидан оммавий ахборот воситаларида муайян маълумотлар мунтазам чоп этилаётган бўлсада, мақсадли, доимий кўрсатув ва рукнлар, глобал тармоқдаги(интернетдаги) саҳифаларни яратиш масаласи шаклланиш босқичидадир.

Қонунлар ижроси устидан жамоатчилик назоратининг ўрнатилиши жамиятдаги сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий вазиятни барқарорлаштириб, ислоҳотларга салбий таъсир кўрсатаётган турли камчиликларни бартараф этишга ёрдам беради. Чунки ҳар бир фуқаро муаммоларнинг ҳал қилинишидан, давлат бошқарув механизмининг соғлом ишлашидан ва унинг узлуксиз такомиллашиб боришидан манфаатдор, албатта.

Улуғбек ЖУМАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси тингловчиси.

Таниқли мунаққид Наим Каримовнинг «Чўлпон» номли рисоласи адабиёт ихлосмандлари ўртасида қўлма-қўл бўлган эди. Орадан бирмунча вақт ўтди. Бу давр мобайнида олим изланишларини давом эттириб, Чўлпон ижоди ва ижтимоий фаолиятининг янгидан-янги қирраларини очишга муваффақ бўлди. Мунаққиднинг «Истиқлолни уйғотган шоир» рисоласи бевосита ана шу изланишлар самарасидир.

ИСТИҚЛОЛНИ КУЙЛАГАН ШОИР

Мутолаа

Рисола кичик-кичик мақолалардан таркиб топган бўлиб, ҳар бирида Чўлпон ҳаётининг энг муҳим нуқталаридан бирини кашф этишга эътибор қаратилган. Мақолалар мазмун-моҳиятига кўра беш туркумга ажратилиб, уларга муносиб ном берилган. Биринчи туркум «Истиқлол жарчиси» дея аталган бўлиб, унда инжа туйғули лирик шоирнинг қай тарзда истиқлол учун курашувчи шоирга айлангани кўрсатиб берилган. Мақолалар билан танишиш давомида қуйидаги маълумотлар эътиборни тортади: «...қайсидир бир маҳбус Чўлпоннинг миллатпарварлик ва ватанпарварлик руҳида шеърлари таъсирида миллий истиқлол учун курашувчилар сафига кириб келган экан. У қамалгани ва маҳбуслик азоб-уқубатларини чекаётгани учун дастлаб Чўлпондан ўпкалаган. Кейин аламли туйғулардан фориғ бўлгач, Чўлпон сингари миллатпарвар шоирлар борлигига тасаннолар айтган».

Чўлпон ижодининг давр кишиларига бу каби таъсирини назарда тутсак, муаллифнинг уни «Истиқлол жарчиси» дея эътироф этгани бағоят тўғрилигига амин бўламиз.

«Устоз изидан» номли мақолада Фитрат билан Чўлпон ўртасидаги устоз-шогирдлик муносабатига тўхталиш баробарида Чўлпон шеърларининг баъзилари Фитрат ижоди таъсирида туғилганлиги изоҳлаб ўтилади. Хусусан, Чўлпоннинг машҳур «Бузилган ўлкага» шеъри туғилишига Фитратнинг «Миррих юлдузига» шеъри туртки бўлганини исботлашга ҳаракат қилинади.

Чўлпон ўз даврининг илғор зиёлиси сифатида жамиятда бўлаётган ўзгаришларга фаол муносабатини билдирган. Рисоладаги «Феврал инқилобидан сўнг», «Чўлпон ва мухторият», «Шарқ халқлари қурултойи» каби мақолаларда шоир фаолиятининг ижтимоий қиррасини ёритишга эътибор қаратилади.

Асардаги охирги туркум «Тонг юлдузи» деб номланган бўлиб, ундан «Ҳибс», «Тергов», «Айбнома», «Қатлдан кейин» сарлавҳали Чўлпоннинг аянчли тақдиридан ҳикоя қилувчи ихчам мақолалар ўрин олган.

Китобни ўқир эканмиз, тўпланган материаллар воқелик ҳақида тўла тасаввур бермаганлиги боис, жуда кўп ўринларда муаллиф тахминий фикрлар билан чекланишга мажбур бўлганини кўрамиз. Бу, албатта, оммавий қатағонлар даврида қимматли ҳужжатларга ҳам қирон келтирилгани билан изоҳланади. Лекин баъзи ўринларда камчиликларга ҳам дуч келамизки, улар бошқа фактлар хусусида ҳам китобхонни шубҳа остига қўядигандек, назаримизда. Масалан, рисоланинг 34-бетида шундай жумла бор: «1925 ёхуд 1926 йилимикан, Ленинградга машҳур турк олими Фаут Кўпрулузода келган. Ўша кезларда Нева дарёси метин қирғоқларидан тошиб, шаҳар кўчалари бўйлаб ҳамла қилган...» Эътибор берган бўлсангиз, бу ерда тарихий санани аниқлаштиришга ноаниқлик сезилади.

Жадид адабиёти вакиллари ҳақида гап кетганда,пантуркизм, панисломизм каби атамаларга мурожаат қилишга тўғри келади. «Истиқлолни уйғотган шоир» рисоласида ҳам бу сўзларга дуч келамиз, бироқ унда пантуркизм сўзининг пантуризм шаклида қўлланилгани кишини ҳайрон қолдиради.

Бу каби жузъий камчиликларни эътиборга олмаганда, китоб Чўлпон ҳаёти ва ижоди билан қизиқувчилар ҳамда ёш чўлпоншунослар учун яхшигина қўлланма бўлганлиги билан қимматлидир.

Санобар ОЛТИБОЕВА.

ЎЗИМНИНГ ҲАҚИҚАТЛАРИМ

Одамнинг суянадиган, амал қиладиган ўз ҳақиқатлари бўлади. Менинг ҳам ҳақиқатларим бор. Унинг қуввати билан катта бўлдим. Кўрган кўп яхшиликларим, орттирган обрўйим, чеккан озорларим ҳам унинг туфайлидир.

Қишлоғимизда Расул ака деган ўқитувчимиз бўларди. Бизга рус тилидан дарс берарди. Қулоғи бироз оғирроқ эди. Ўқитувчимиз бизни жуда яхши ўқитган дея олмайман. Дарсда савол-жавоб пайтида паст овозда узоқроқ гапирсак, у хоҳ тўғри, хоҳ нотўғри бўлсин, бизни тўғри жавоб бераяпти деб аъло баҳолардилар. Бу усул ўзимизга ҳам ёқиб қолганидан индамай қўяқолардик. Мактабни ҳам битирдик. Олий ўқув даргоҳига ўқишга кирдик. Лекин бу ердаги домла бизнинг ўқитувчимизга ўхшамас экан. Ҳамма мавзуни сув қилиб ичиб юборган бўлсам-да, талаффузда қийналаман. Курсдошларимнинг айтишича, акцент билан гапирарканман. Шунинг учун ҳамиша бир бал паст баҳо олардим. Лекин бошқа фанлардан аълога ўқидим. Талабаликнинг иссиқ-совуқ кунлари ортда қолди. Лекин рус тилини ҳалигача яхши билмайман. Бир кун айланиб ўша ўқитувчимникига бориб қолдим. Мактаб давримизни эсладик. Анча вақт суҳбатлашдик. Гап орасида: «Бизни яхши ўқитмагансиз-а», — дедим. Устозим индамай дастурхон четини ҳимариб ўтиравердилар. Билмадим, гапимни эшитдиларми, йўқми? Аммо ичимдагини айта олганимдан хурсанд эдим, енгил тортдимда.

Ўшанда, имтиҳонда тўрт баҳо олганимда ўзимни машина тагига ташламоқчи бўлганман. Муаллимимга гапириб тўғри қилдим деб ўйлайман. Ҳозиргача шу фикрдаман. Нуқул ичимда бир одам менга гап отаверади. Ўзинг ўқиб-ўрганишинг керак эди, ўзганинг ёрдамига суяниб қолиш яхшимас. Мен ҳам бу одамнинг гапларига қўшиламан. Даъволари тўғри деб ҳисоблайман. Шунинг учун ҳам унга хайрихоҳлик билдираман. Сиз ҳам бирор муаммони ечишда, маслаҳатга муҳтож бўлиб қолганингизда, ичингиздаги овозга қулоқ тутасизми? Сизнинг ҳам ўз ҳақиқатларингиз бордир. Бу ҳақда биз билан ўртоқлашинг.

Дилором ИСМОИЛОВА.

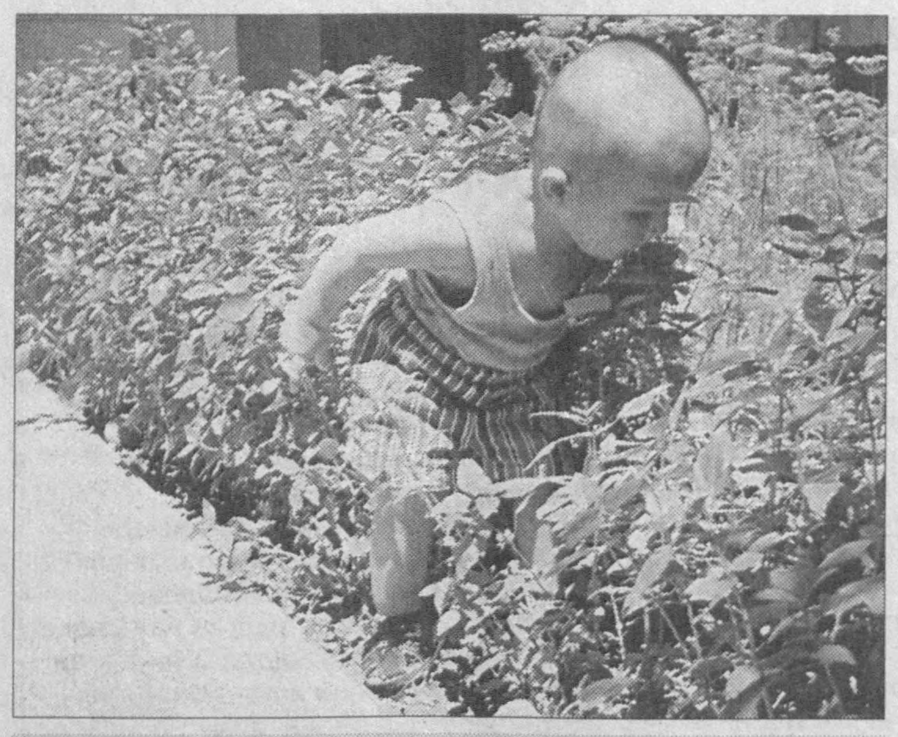

Бунча хушбўй экан.

Унда Халқаро театр куни муносабати билан берилган «Нафис ва қудратли санъат», «Қуш тили» саҳнада», «Ижод масъулияти», «Кўнгил оҳангдан қувват олади», «Саҳна нутқи муаммолари», «Дилкаш ижодкор» каби мақолалар берилган.

«Чўлпонни англаш», «Яхшиликдан яралган дунё...» ва Асқад Мухтор шеъриятидан намуналар ўқийсиз.

Ўзбекистон халқ артисти Шоҳида Маъзумова ижодига бағишланган «Шоҳида опанинг «алла»си ва «Ўзбек Отеллоси», «Юракдаги қўшиқ»

«ТЕАТР»

ЖУРНАЛИНИНГ ЯНГИ СОНИДА

Айниқса, Ўзбекистон халқ артисти Рихсихоним Иброҳимова билан уюштирилган суҳбат ва «Тарих билан ҳамнафас» номли таниқли шоир-драматург Эркин Самандар билан суҳбатлар ўқувчиларни бефарқ қолдирмайди, деган умиддамиз.

Журнални варақлаганимизда Ўзбекистон Қаҳрамони Озод Шарафиддиновнинг ҳамда «Санъатга эҳтиром» каби рукнлардаги мақолалар санъат ихлосмандларини шод қилади.

«Театр» журналининг бу сони сифат ва дизайн жиҳатидан, қолаверса, маъно ва мазмун жиҳатидан ажралиб туради. Журналнинг янги сони мухлисларга манзур бўлиши шубҳасиз.

Гавҳар ДИЛМУРОДОВА.

ФУТБОЛ БИЛАН ЯШАЁТГАН ДУНЁ

Бошқа жабҳаларни билмадигу, аммо спортда етакчилар ва кучлилар тез-тез ўзгариб туради. Бу ҳолат ўзбекларнинг «Зўрдан зўр кўп» қабилидаги нақлининг яққол ифодасидек, гўё. Ишонмайсизми? Бизда сизни ишонтириш учун далил ва фактлар етарли.

Биринчи далил — Франция терма жамоаси. Ўзининг катта ёшли юлдузларига суяниб қолган французлар ҳамон вазиятдан қутулиб кетишнинг осон йўлини излаш билан оввора. Агар уларнинг таркибига эътибор берадиган бўлсак, футболчиларнинг аксарияти бундан саккиз йил муқаддам, яъни 1998 йилда Бразилияни мағлуб этган чарм тўп усталари саналади. Зайниддин Зидан, Фабиан Бартез каби футболчиларнинг юлдузли онлари бугун тарихга айланган. Франциянинг умиди саналган Тьери Анри эса тобора «Арсенал»нинг фуқаросига айланиб бормоқда. Клуби таркибида энг етакчи футболчи саналадиган Анри терма жамоа учун катта аҳамият касб этмайди. Агар у клубда ўйнаганларини чемпионатда ҳам такрорлаганда эди, Франциянинг рақибларига осон бўлмасди.

Сизда Бразилия-чи, деган савол туғилган бўлиши шубҳасиз. Тўғри, футбол афсунгарлари доим ҳам чемпионлик учун асосий даъвогар саналиб келишади. Аммо уларнинг сири бошқа ерда. Бразилия терма жамоасида алмаштириб бўлмайдиган ўйинчини топиш мушкул. Агар бирор-бир юлдуз терма сафига бир маротаба чақирилмадими, тамом. Энди у жойини қайтариб олиши учун кўп меҳнат қилиши керак бўлади. Шу боис ҳам улар ҳамма замонларнинг тенгсиз жамоаси сифатида эътироф этилишади.

Кўпчилик Гана ёки Австралия терма жамоалари иштирокидаги учрашувларни сенсация сифатида баҳоламоқда. Аммо уларнинг биронтаси ҳам бундан тўрт йил илгари Сенегал бажарган ишнинг уддасидан чиқа олмади. Яхши биласиз, ўшанда сенегалликлар жаҳон чемпионларининг курагини ерга теккизиб, катта шов-шувни чиқаришган эди. Аммо орадан тўрт йил ўтгач, уларнинг ўзи ҳам жаҳон чемпиони ортида қолиб кетишди.

Жаҳон чемпионати зўрларни аниқлаб бериши тайин. Зеро, кимнинг нимага қодир эканлиги айни кунларда барчага бирдек аён.

Тошпўлат ХОЛИҚОВ.

Бразилиянинг машҳур футболчиси Роналдиньо.

ҚОҒОЗГА ТЎКИЛГАН АРМОНЛАР

«Онамни сўнгги манзилга кузатганимдан кейин жуда кўп ўйландим. Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ деб бежиз айтилмаган экан. Фарзанд она қадрини ундан жудо бўлгандан кейингина англар экан. Шундай бўлишига қарамай барибир нималарнидир ёзгим ва дил армонларимни қоғозга тўкавергим келди. Начора, менинг бошқа иложим қолмаган, қалбимни эзиб, дардимга дард қўшиб улғайган хотиралардан вужудимни фориғ қилмаслик мени қийнаб қўйишини тушундим ва ёзишга қарор қилдим.

Онажон, ушбу битикларимни сизга, қолаверса барча муштипар оналарга бағишлашга жазм этдим...».

Шоир, журналист Абдураҳим Раҳмоннинг шеърлар ва бадиалари киритилган «Онамга айтолмаган сўзларим» номли китоби шундай ибратли сўзлар билан бошланади.

Китоб жавонингизга

Унда турли йилларда ёзилган ижод намуналари ва онаси билан боғлиқ хотиралари, руҳий кечинмалари берилган.

Бугунги кунда Абдураҳим Раҳмон Сурхондарё вилояти Сариосиё туманидаги «Сариосиё» газетаси бош муҳаррири бўлиб ишлаб келмоқда.

Ўқиш, иш, ижод билан бўлиб, жонкуяр, меҳрибон, ғамхўр онаизорни йўқлаш, уларнинг хизматини қилиб, дуоларини олишга, дилдан узун суҳбатлар қуришга вақт ва имкон тополмаслик кўпчилик ижодкорларнинг тақдирида бор нарса...

Волидамизни бой берганимиздан кейин унинг хотиралари қолади, холос. Кейин ҳар бир айтган сўзимизни элакдан ўтказамиз. Баъзан қилган шўхликларимиз ва онамизга билиб-билмай етказган заҳматларимиз ўзимизга оғир ботади. Шундай бўлса-да, оналаримиз билан бўлган яхши суҳбатларгина дилимизни ёриштиради.

Китоб муаллифи виждони ва фарзандлик бурчи буюрганларини айтади. Ёзганлари онасининг хотирасига ҳайкал бўла олса не ажаб... Ҳар ҳолда ижодкорнинг кўнгли оз бўлсада, таскин топгандек бўлади.

Ўлмасбек ХЎЖАЕВ.

Бажарилмаган ВАСИЯТ

Бундан бир неча йиллар аввал маъракалардан бирида эшитганим, бўстонлиқлик Турдибек отанинг ҳикояси ҳеч эсимдан чиқмайди.

— Бизнинг овулда Салим ота деган диний илмларни яхши билган, мулла киши бўларди, — дея ҳикоясини бошлаган эди Турдибек ота. — Шу киши қазоси яқинлашганини сезиб, фарзандларига: «Чироғларим, мен яқинда қазо қилсам керак. Менинг кигиз тўрвадаги Қуръон китобларимни эҳтиёт қилинглар», — деб васият қилади. Бироқ отаси мулла бўлса-да, ўзлари эътиқодсиз бўлган фарзандлар ота васиятини ёддан чиқаришади. Қазо қилганидан қирқ кун ўтгач, Салим отанинг арвоҳи болаларини безовта қила бошлайди. Айниқса, Жондор исмли иккинчи ўғилга қийин бўлади.

Бир куни ухлаб ётган Жондорнинг тушига оппоқ кийиниб олган отаси кириб, важоҳат билан:

— Менинг васиятимни нега бажармадинг? Қуръон китобларим қаерда? — деб сўрайди ва ўғлининг бошига қўлидаги ҳассаси билан уради. Чўчиб уйғонган Жондор бошининг лўқиллаб оғриётганини сезади. Шу заҳоти китоблар солинган кигиз тўрва илиниб турадиган ерга боради, лекин уни ўрнидан тополмайди. Маълум бўлишича, бир неча муддат олдин уйлар оқланганда барча буюмлар ташқарига олиб чиқилган, ташлаб юборилган ортиқча нарсалар орасида эса китоблар ҳам бўлган экан. Жондор китобларни кигиз тўрваси билан бирга ахлат қутисига ташлаган, эътиқодсиз, аҳмоқ хотинининг: «Қуръон ўқийдиган отам ўлган. Арабчани тушунмаганимиздан кейин, ортиқча нарсаларни сақлаб нима қиламиз?» — деган гапига нима деб жавоб қайтаришини ҳам билмайди. Шундан кейин Жондорнинг бош оғриғи кучая бошлайди. Кўзини юмди дегунча, отаси китобларини сўрар экан.

Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, Жондорнинг аёли ҳам қўлида кучли оғриқ уйғонганини сезади. Эр-хотин шифокорларга кўринишади, барибир фойда бўлмайди. Охири, аёлининг икки қўли ишламай қолади, ўзи эса ақлдан озади...

Ўша Жондор бугун етмишдаги чол. Ҳозир уни ўғил-қизлари уйида ушлаб туролмайди, битта гапни қайтариб, кўчаларда дайдиб юради:

— Ота, уришаверманг мени, китобларингизни топиб, олиб бориб бераман...

Бутун овулнинг Жондорга раҳми келади. Бироқ энди унга ҳеч ким ёрдам беролмайди. Чунки у отасининг арвоҳини чирқиратган. Отани норози қилган фарзанд эса ҳеч қачон кўкармайди, — деб Турдибек ота гапини якунлаган эди.

Турдибек қариянинг ҳикоясидан анча пайтгача таъсирланиб юргандим. Бу воқеа бошқаларга ҳам сабоқ бўлса, ажаб эмас.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ.

Халқаро воқеалар

КАТАЛОНИЯ ВАКОЛАТЛАРИНИ КЕНГАЙТИРДИ

Испаниянинг Каталония вилояти марказий ҳокимият ваколатларини сезиларли даражада чекловчи янги конституция учун овоз берди.

Каталония — Испаниянинг шимоли-шарқий қисмида жойлашган автоном вилоят. Аҳолиси — 7 миллион, бу мамлакат жами аҳолисининг 15 фоизини ташкил қилади. Шу билан биргаликда, энг тараққий этаётган вилоятлардан бири, Испания ялпи ички маҳсулотининг 1/5 қисми Каталония ҳисобига тўғри келади.

Каталониянинг янги мақоми кўп жиҳатдан автономиянинг молиявий мустақиллигини таъминлайди — эндиликда бу ҳудудда йиғилган солиқларнинг ярми Каталониянинг ўзида қолади. Янги конституция маҳаллий ҳукумат ваколатига кирувчи масалаларга марказий ҳокимиятнинг аралашишини ҳам чеклайди. Каталон тили эса испан тили билан бир қаторда давлат тили сифатида эътироф этилади.

Каталонияликлар азалдан ўзларининг бошқа испанияликлардан фарқланиб туришларини қайд этиб келишган. Ҳаттоки, марказ билан муносабатларни тартибга солувчи хартияда ҳам каталонияликлар алоҳида миллатни ташкил этиши ёзиб қўйилган.

Ўтказилган референдум натижаларига кўра, 75 фоиз овоз берувчилар автономиянинг кенгайишини ёқлашган. Бу ғоя Мадридда ҳам қўллаб-қувватланган.

БОШ ПРОКУРОР НОМЗОДИ ТАҚДИМ ЭТИЛДИ

Россия Федерацияси президенти Владимир Путин мамлакат бош прокурори лавозимига Юрий Чайка номзодини таклиф этди. Бу ҳақдаги тақдимнома тасдиқлаш учун Федерация Кенгашига юборилган.

Матбуотда Юрий Чайка номзоди бирон марта ҳам тилга олинмаган эди. Бунга қадар у терговчи, бош прокурорнинг биринчи ўринбосари ва бош прокурор вазифасини бажарувчи вазифаларида ишлаб келган. Охирги олти йил Юрий Чайка адлия вазирлигини бошқарган.

Россия парламенти юқори палатаси спикери Сергей Мироновнинг айтишича, Юрий Чайка номзодининг тасдиқланишида муаммо юзага келиши керак эмас.

Бу масала Федерация Кенгашининг 23 июнда бўлиб ўтадиган йиғилишида муҳокама этилиши кутилмоқда.

ШИМОЛИЙ КОРЕЯ БАЛЛИСТИК РАКЕТА СИНОВЛАРИНИ ЎТКАЗМОҚЧИ

Шимолий Кореяда “Тэпходон-2” узоқ радиусли баллистик ракетасига ёқилғи қуйиш жараёни ниҳоясига етган. Хориж оммавий ахборот воситаларининг ёзишича, бу ракета яқин вақтларда учирилиши мумкин.

Тайёргарлик ишлари мамлакатнинг шимоли-шарқий қисмида жойлашган Мусудан полигонида амалга оширилмоқда. Охирги кунлар ичида дунё афкор оммасининг эътибори шу ҳарбий объектга қаратилган.

Вашингтон ва Токио Пхеньянни янги ракета синовини амалга оширмасликка чақирган. Япония ҳукумати бу масала бўйича норозилик билан ҳатто Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашига мурожаат қилиши мумкинлигини маълум қилган.

Икки қисмдан иборат “Тэпходон-2” баллистик ракетасининг узунлиги 35 метрни, учиш масофаси эса 3,5 — 6 минг километрни ташкил этади.

АЙБЛОВ САДДАМ ҲУСАЙНГА ЎЛИМ ЖАЗОСИ ТАЙИНЛАШНИ СЎРАДИ

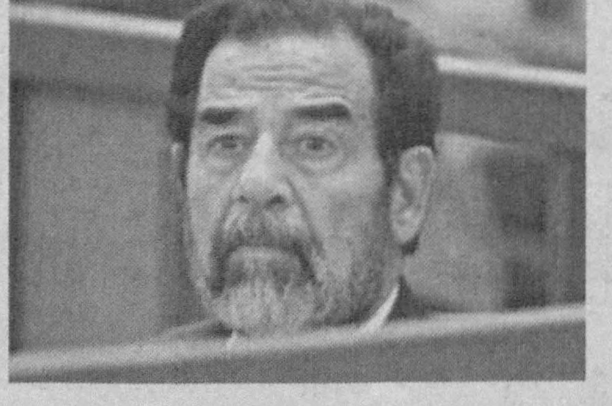

Ироқнинг собиқ президенти Саддам Ҳусайн ва унинг етти нафар сафдошига оид жиноят иши бўйича давом этаётган суд процессида бош прокурор экс-диктаторга нисбатан ўлим жазоси тайинлашни талаб қилмоқда.

Айблов тарафи суддан, шунингдек, Саддам Ҳусайннинг ўгай укаси — махсус хизматлардан бирини бошқарган Барзан ат-Тикрити ва мамлакатнинг собиқ экс-президенти Таха Ёсин Рамадан ҳам ўлим жазосига ҳукм қилишни сўрамоқда.

Судланувчилар шиаларнинг Ад-Дуджайл қишлоғида 148 нафар одамни ўлдирганликда айбланишмоқда.

Кейинги суд мажлиси 10 июль куни бўлиб ўтади.

135 МИЛЛИОН ДОЛЛАРЛИК ПОРТРЕТ

АҚШда австриялик мусаввир Густав Климтнинг Адели Блох-Бауэрнинг “олтин” портрети энг юқори — 135 миллион долларга пулланди.

Портрет Лос-Анжелесда яшовчи Блох-Бауэрнинг жияни Мария Алтман хонимдан сотиб олинди. Харидор эса парфюмерия-косметика соҳасида бойлик орттирган магнат Рональд Лаудердир.

Дунё рассомчилик санъатининг дурдоналаридан ҳисобланган Адели Блох-Бауэрнинг портрети ва Климтнинг яна тўртта асари узоқ вақтлар Австрия ҳукумати ва мусаввирнинг авлодлари ўртасида низоларга сабаб бўлиб келган. Австрия ва АҚШ судларида давом этган кўп йиллик тортишувлардан кейин асарлар мусаввир авлодлари фойдасига олиб берилган эди.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

Муассис: «Миллий тикланиш» демократик партияси

MILLIY TIKLANISH
Миллий тикланиш — миллат келажаги
O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

Таҳрир ҳайъати

ТЕЛЕФОНЛАР:
Қабулхона — 133-67-51
Бўлимлар — 136-58-80
136-56-29
Реклама ва эълонлар бўлими — 136-58-73

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.
Саҳифаловчи: Шерзод ХАЙИТМУРОДОВ
Босишга топшириш вақти 20.00
Нашр кўрсаткичи — 158

Газета 014-рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма: Г — 823.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Адади 2108
Сотувда эркин нархда

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

Босишга топширилди 20.00